

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

• ГОЦЕ ПЕТРЕСКИ
• ДАРКО ЛАЗАРОВ
• ОЛИВЕРА КОСТОСКА

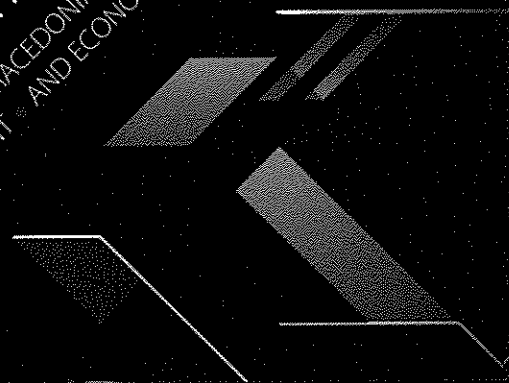
ПАТЕКИТЕ НА ТРАНЗИЦИЈАТА

емпириска анализа
на македонската
и на бугарската економија

- растот
- инвестициите
- економската соработка

MACEDONIAN ACADEMY OF SCIENCES AND ARTS
GOCE PETRESKI • DARKO LAZAROV • OLIVERA KOSTOSKA
PATHWAYS OF TRANSITION
EMPIRICAL ANALYSIS OF MACEDONIAN AND BULGARIAN ECONOMY
GROWTH • INVESTMENT • AND ECONOMIC COOPERATION

Гоце Петрески
Дарко Лазаров
Оливера Костоска

ПАТЕКИТЕ НА ТРАНЗИЦИЈАТА

ЕМПИРИСКА АНАЛИЗА НА МАКЕДОНСКАТА И НА БУГАРСКАТА
ЕКОНОМИЈА

РАСТОТ, ИНВЕСТИЦИИТЕ И ЕКОНОМСКАТА СОРАБОТКА

CES AND ARTS

МАКЕДОНСКА АКАДЕМИЈА НА НАУКИТЕ И УМЕТНОСТИТЕ

акад. ГОЦЕ ПЕТРЕСКИ
д-р ДАРКО ЛАЗАРОВ
д-р ОЛИВЕРА КОСТОСКА

NSITION

MACEDONIAN AND
H, INVESTMENT
RATION

ПАТЕКИТЕ НА ТРАНЗИЦИЈАТА

ЕМПИРИСКА АНАЛИЗА НА МАКЕДОНСКАТА И
НА БУГАРСКАТА ЕКОНОМИЈА
РАСТОТ, ИНВЕСТИЦИИТЕ И ЕКОНОМСКАТА
СОРАБОТКА

СКОПЈЕ, 2017

Уредник:
академик Таки Фити

Јазична редакција:
Софија Чолаковска-Поповска

Корица
Кочо Фиданоски

Коректура и компјутерска подготовка:
Драгица Топузоска

Печат:
„Винсент графика“ – Скопје

Тираж:
300 примероци

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје
338.244.025.88(497.7+497.2)

ПЕТРЕСКИ, Гоце

Патеките на транзицијата : емпириска анализа на македонската и на бугарската економија : растот, инвестициите и економската соработка / Гоце Петрески, Дарко Лазаров, Оливера Костоска. - Скопје : Македонска академија на науките и уметностите, 2017. - 191 стр. : граф. прикази ; 25 см

На стр. 2: Pathways of transition : empirical analysis of the macedonian and bulgarian economies : growth, investment and economic cooperation / Goce Petreski, Darko Lazarov, Olivera Kostoska. - Фусноти кон текстот. - Библиографија: стр. 181-187. - Summary

ISBN 978-608-203-197-2

1. Лазаров, Дарко [автор] 2. Костоска, Оливера [автор]. - I. Petreski, Goce види Петрески, Гоце

а) Земји во транзиција - Економски аспекти - Македонија - Бугарија

б) Економска транзиција

COBISS.MK-ID 103461386

СОДРЖИНА

ВОВЕД	15
1. ЕМПИРИСКИ РЕЗУЛТАТИ ОД АНАЛИЗАТА НА РАСТОТ	17
2. ПРЕГЛЕД НА ТЕОРЕТСКАТА И ЕМПИРИСКАТА ЛИТЕРАТУРА – РАСТОТ И ЕКОНОМСКАТА ТРАНЗИЦИЈА	27
2.1 ЗАБРЗУВАЊЕ НА РАСТОТ	30
2.2 ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ	31
3. АНАЛИЗА НА ДЕТЕРМИНАНТИТЕ И ОГРАНИЧУВАЊАТА НА ЕКОНОМСКИОТ РАСТ – ОСВРТ ВРЗ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	33
3.1 ИНСТИТУЦИИТЕ И ДИСТРИБУЦИЈАТА НА МОЌТА	33
3.2 НАДВОРЕШНАТА ТРГОВИЈА И БИЛАНСОТ НА ПЛАЌАЊАТА	34
3.3 МОНЕТАРНАТА ПОЛИТИКА И ФИНАНСИСКИОТ СЕКТОР	36
3.4 ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА, БУЏЕТСКИ ДЕФИЦИТ И ЈАВЕН ДОЛГ	40
3.5 ИНВЕСТИЦИСКАТА И БИЗНИС-КЛИМА	41
3.6 КОНЦЕНТРАЦИЈАТА НА СОПСТВЕНОСТА, КОРПОРАТИВНО УПРАВУВАЊЕ И КОРПОРАТИВНАТА ЕФИКАСНОСТ	41
3.7 ФИНАНСИСКАТА КРИЗА И РАСТОТ	42
3.8 СПЕЦИФИЧНИ ЕПИЗОДИ НА РАСТОТ ВО ЗЕМЈИТЕ ОД ЕУ И ВО БАЛКАНСКИТЕ ЗЕМЈИ	43
4. ЕЛАБОРАЦИЈА НА МЕТОДОЛОШКАТА РАМКА НА ИСТРАЖУВАЊЕ: ЕМПИРИСКИ МЕТОДИ, ТЕХНИКИ И ПРИСТАПИ	47
4.1 CROSS-COUNTRY ПАНЕЛ-РЕГРЕСИЈА НА РАСТОТ	47
4.2 СМЕТКОВОДСТВО НА РАСТОТ	49
4.3 МЕЃУНАРОДНА КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА (INTERNATIONAL BENCHMARKS)	50
5. СМЕТКОВОДСТВО НА РАСТОТ СПОРЕД ПРОИЗВОДНИОТ, РАСХОДНИОТ И СЕКТОРСКИОТ ПРИСТАП: АНАЛИЗА НА ИЗВОРИТЕ НА РАСТОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА	55
5.1 АНАЛИЗА НА ФАКТОРИТЕ (ИЗВОРИТЕ) НА ЕКОНОМСКИ РАСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА ПРЕКУ ПРОИЗВОДСТВЕНИОТ ПРИСТАП	55
5.2 АНАЛИЗА НА ФАКТОРИТЕ (ИЗВОРИТЕ) НА РАСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА ПРЕКУ ПРИСТАПОТ НА ПОБАРУВАЧКА	65
5.3 АНАЛИЗА НА ИЗВОРИТЕ НА РАСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА ПРЕКУ СЕКТОРСКИ ПРИСТАП	71
6. ТРАНСМИСИОНИТЕ МЕХАНИЗМИ И КАНАЛИ НА ПРЕЛЕВАЊЕ НА СВЕТСКАТА ЕКОНОМСКА КРИЗА ВО ЈИЕ СО ПОСЕБЕН ФОКУС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА	77

6.1 ВЛИЈАНИЕТО НА СВЕТСКАТА ЕКОНОМСКА КРИЗА ВРЗ ЕКОНОМСКИТЕ ПЕРФОРМАНСИ НА ЗЕМЈИТЕ ОД ЈИЕ СО ПОСЕБЕН ФОКУС НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА	77
6.2 АНАЛИЗА НА ТРАНСМИСИОНИТЕ МЕХАНИЗМИ ЗА ПРЕЛЕВАЊЕ НА КРИЗАТА ВО РЕГИОНОТ НА ЈИЕ	79
6.3 ЕКОНОМЕТРИСКО ТЕСТИРАЊЕ НА ТРАНСМИСИОНИТЕ МЕХАНИЗМИ	80
6.4 БАНКАРСКИОТ СЕКТОР И КРЕДИТНИОТ РАСТ	83
6.5 СТРАНСКИ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ И ЕКОНОМСКИ РАСТ	85
6.6 ДОЗНАКИТЕ ОД СТРАНСТВО (REMITTANCES) И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ	89
6.7 ИЗВОЗНАТА ПОБАРУВАЧКА И ЕКОНОМСКИ РАСТ	92
7. МАКРОЕКОНОМСКИ ПЕРФОРМАНСИ И ЕКОНОМСКИ РАСТ: КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА ПОМЕЃУ РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА	97
7.1 ФИСКАЛНАТА ПОЛИТИКА И ЕКОНОМСКИ РАСТ	98
7.2 БИЛАНСОТ НА ПЛАЌАЊЕ И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ	103
7.3 ИНФЛАЦИЈАТА И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ	107
8. КВАЛИТЕТОТ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ВО РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА	111
8.1 ИНСТИТУЦИИ, ИНСТИТУЦИОНАЛЕН КАПАЦИТЕТ И ЕКОНОМСКИ РАСТ	113
8.2 СОПСТВЕНИЧКИТЕ ПРАВА КАКО СТОЛБ НА УСПЕШНА ПАЗАРНА ЕКОНОМИЈА И ОСНОВА ЗА ДОЛГОРОЧЕН ЕКОНОМСКИ РАСТ	113
8.3 КОРУПЦИЈАТА КАКО ИНСТИТУЦИОНАЛНО ОГРАНИЧУВАЊЕ НА ЕКОНОМСКИОТ РАСТ	115
9. ТРЕНДОВИ НА СТРАНСКИТЕ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ И АНАЛИЗА НА ОДРАЗОТ ВРЗ ПРОДУКТИВНОСТА И КОНКУРЕНТНОСТА: СЛУЧАЈОТ НА МАКЕДОНИЈА	125
10. ТРОШОЦИТЕ ЗА ТРУДОТ И ПРОДУКТИВНОСТА: СЛУЧАЈОТ НА МАКЕДОНИЈА	133
11. ДИНАМИКА И СТРУКТУРА НА ТРГОВИЈАТА: СЛУЧАЈОТ НА МАКЕДОНИЈА	135
12. СТРАНСКИТЕ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ, ТРАНСФЕРОТ НА ТЕХНОЛОГИЈА, СТРУКТУРНИТЕ ПРОМЕНИ И РАСТОТ НА ПРОДУКТИВНОСТА: СЛУЧАЈОТ НА БУГАРИЈА	141
12.1 СТРАНСКИТЕ ДИРЕКТНИ ИНВЕСТИЦИИ И ТРАНСФЕРОТ НА ТЕХНОЛОГИЈА	143
12.2 СЕКТОРСКАТА ПРОДУКТИВНОСТ, ВРАБОТЕНОСТА И СТРУКТУРНИТЕ ПРОМЕНИ	147
13. ДИНАМИКА И СТРУКТУРА НА НАДВОРЕШНАТА ТРГОВИЈА НА БУГАРИЈА	151

А КРИЗА ВРЗ ТЕ ОД ЈИЕ СО ПОСЕБЕН РЕПУБЛИКА БУГАРИЈА	77
ИЗМИ ЗА ПРЕЛЕВАЊЕ НА	79
МИСИОНИТЕ	80
СТ	83
ОНОМСКИ РАСТ	83
И ЕКОНОМСКИОТ РАСТ	89
Г РАСТ	92
И ЕКОНОМСКИ МЕЃУ РЕПУБЛИКА ИА	97
РАСТ	98
Г РАСТ	103
	107
КОНОМСКИОТ ВО РЕПУБЛИКА	111
ДИТЕТ И ЕКОНОМСКИ	113
УСПЕШНА ПАЗАРНА ОНОМСКИ РАСТ	113
ОГРАНИЧУВАЊЕ НА	115
И ИНВЕСТИЦИИ И ЗНОСТА И КЕДОНИЈА	125
ВНОСТА:	133
ЈАТА: СЛУЧАЈОТ	135
И, ТРАНСФЕРОТ ОМЕНИ И ЈОТ НА БУГАРИЈА	141
РАНСФЕРОТ НА	143
НОСТА И	147
ЕШНАТА	151

14. РАЗВОЈОТ НА БИЛАТЕРАЛНИТЕ ОДНОСИ МЕЃУ МАКЕДОНИЈА И БУГАРИЈА	157
ЗАКЛУЧОК	163
SUMMARY	175
ЛИТЕРАТУРА	185

Гоце ПЕТРЕСКИ е редовен професор на Економскиот факултет во Скопје. Бил министер за развој и амбасадор во ООН. Бил претседавач на Економскиот и финансискиот комитет на Генералното собрание на ООН во Њујорк (1995-96) и Претседател на Бордот на UNCTAD, Женева (1997-98). Бил шеф на национални делегации на меѓународни и глобални конференции и собири и главен преговарач на Р. Македонија. Учествовал на научни меѓународни конференции и симпозиуми, реализирал студиски престои и објавил бројни трудови на повеќе светски јазици. Добитник е на највисоката државна награда од областа на науката. Редовен член на МАНУ е од 2009 година.

Дарко ЛАЗАРОВ е доцент на Економскиот факултет при Универзитетот „Гоце Делчев“ – Штип и раководител на катедрата за економија. Докторската дисертација „Модел на раст на македонската економија базиран на новата теорија на раст и институционалната теорија“ ја одбрал во 2014 година на Универзитетот Св. „Кирил и Методиј“ – Скопје. Учествовал на меѓународни научни конференции во Германија, Полска, Италија, Турција и во други земји и реализирал студиски и истражувачки престои во странство. Автор е на повеќе научни трудови и публикации во меѓународни списанија и учествовал во неколку меѓународни научни проекти.

Оливера КОСТОСКА е вонреден професор на Економскиот факултет - Прилеп при Универзитетот „Климент Охридски“ – Битола. Нејзините истражувачки интереси, примарно, се фокусирани на: меѓународната трговија и инвестиции, продуктивноста, иновациите и европската интеграција. Објавила повеќе од 30 научноистражувачки трудови во меѓународни списанија и научни публикации. Учествовала во поголем број меѓународни конференции како член на програмски одбор, во неколку научноистражувачки проекти, има реализирано студиски престои и посети на повеќе странски универзитети.

ПАТЕКИТЕ НА ТРАНЗИЦИЈАТА

Емпириска анализа на македонската и на бугарската економија

Студијата е анализа на карактеристиките и специфичностите на моделите на економски раст во Македонија и во Бугарија, идентификација на ограничувачките фактори во периодот на транзиција, анализа и истражување на специфичностите на трговската размена и можностите за интензивирање на економската соработка помеѓу двете земји, странските директни инвестиции, трансферот на технологија и продуктивноста, преку сет од комбинирани научноистражувачки пристапи: сметководство на растот, економетрија на растот и компаративна анализа. Проучувањето на динамиката и детерминантите на економскиот раст, преку анализа на идиосинкратските карактеристики се значајни за дизајнирање на економски политики насочени кон акцелерирање и одржување на економскиот раст на долг рок.

